

Finnországi utinapló

Augusztus végén néhány napra Finnországba utazott a város képviselőtében Babák Mihály polgármester. Hazatérte után interjút kértünk tőle, amit jószívvél megígért, de mindig közbejött valami, így a beszélgetésre nem maradt idő, de elküldte nekünk utinaplóját, amit most közreadunk.

Augusztus 29-én: Indulás Szarvasról 6 órakor, Budapestről 9.55-kor. Érkezés Helsinkibe: 13.15-kor, majd találkozás Olli Haapanannel a város nyugalmazott jegyzőjével, aki többször járt városunkban. Indulás Keuruuba. Érkezés 18.50-kor, vacsora, szálláshely elfoglalása.

Augusztus 30-án: Találkozó a polgármesterrel, szűk körű munkabéd, majd ünnepi társasági ülés a városi könyvtárban abból az alkalomból, hogy 10 éves a Finn-Magyar Baráti Társaság és 20 éves Keuruu és Szarvas testvérvárosi kapcsolata. Jelen voltak: Keuruu új és nyugdíjba vonult polgármestere, az Országos Finn-Magyar Baráti Társaság elnöke, a Helsinkii Magyar Kultúra Intézetének igazgatója, Keuruu országyűlési képviselője, a helyi szervezett elnöke, vezetősége.

Magam értékeltem beszédemben a finn-magyar kapcsolat jelentőségét. Érintettem az ország helyzetét, kapcsolatát a Kárpát-medence országával. Kitértem az uniós csatlakozás jelentőségére, a

gazdasági, kulturális kapcsolatok ápolásának fontosságára. Köszöntöttem városunk képviselő-testülete és polgárai nevében a jelenlévőket. Áttekintettem a Jansik Tamás által kezdeményezett, húsz éve tartó testvérvárosi kapcsolatot. A vendéglátók is nagyra értékelték felszólalásaikban a két ország baráti társaságának és a testvérvárosi mivoltunknak tartalmát és éreit.

Átadtam a polgármester úrnak Korbely István Köröspart című festményét. Olli Haapananen úrnak a meghívást, és az említett uraknak városunk emléktárgyait, ajándékait. Bemutattam a városról készült fotókiállítás anyagát, melyeket Keuruu lakói a város könyvtárban és majd a városházán tekinthetnek meg. A Kulturális Központ igazgatója ottlétnél alkalmával nyitotta meg egy debreceni tűzzománc-művész alkotásából összeállított kiállítást. Rövid énekkari műsort is rendeztek, melynek egyes darabjait magyarul adták elő. A résztvevők a Himnusz és a Szózatot magyar nyel-

ven énekelték el. Az ünnepséget baráti vacsora követte, melyen magyar ételeket és magyar bort szolgáltak fel. Itt köszöntöttem Keuruu vezető testületeinek képviselőit és Keuruu város polgárait.

Augusztus 31-én: Ünnepi istentiszteleten vettünk részt a város lutheránus gyülekezetének templomában. Akkor búcsúztatták a nyugdíjba vonuló lelkeszt, köszöntöttek minket a prédikációk alkalmával. A gyülekezet közösségi házában műsoros programmal összekötött szeretetvendégséget tartottak. Délután megnéztük a mozdony múzeumot és Olli Haapananen látott vendégül vacsorán.

Szeptember 1-én: A városházán volt fogadás, az alpolgármester asszonnyal és a bizottsági elnökökkel tanácskoztunk. A festményt a tanácsterem előterében helyezték el. Utána indultunk Helsinkibe, ahol fogadott és bemutatta a parlament épületét a Finn Parlament főtitkára. Fogadott a Finn Parlament elnöke is, akit magam is személyesen üdvözölhettem. Ezt követően a Magyar Kulturális és Tudományos Központot látogattam meg. Az intézetet Jelinkó igazgató úr felesége mutatta be. Az igazgatóval a szombati ünnepséget követően tárgyaltam a finnországi magyar napokon való részvételünk lehetőségéről, a Tessedik Táncgyűttes, a Szarvas Band, Korbely István festőművész és a mézeskalácsos bemutatóval való esetleges szereplésünkről. Egyébként a tolmácsunk egy finn cégnél dolgozik, akik magyar-finn üzleti kapcsolatokat szerveznek, bonyolítanak. Helyi gazdasági információkat várnak és általuk preferált üzleti kapcsolatokra tesznek rövidesen ajánlatokat.

Ebéd után elfoglaltuk a szobánkat a reptér közelében lévő szállodában, majd hajnalban indultunk vissza Budapestre.

Szilvanap 2003 • Szilvanap 2003

Csak fantázia és ügyesség kérdése

Nem mindennapi foglalkozások gyümölcsseit tekinthette meg a VI. Szilvanapra ellátogató nagyközönség. Ilyen különleges mesterségnek számított például a Hevesről érkezett Tóth Mariann által képviselt üvegfüvás és gravírozás is. És ezt aztán nem kell senkinek száz évig tanulnia ahhoz, hogy egy bi-

zonyos szintre eljusson, árulta el Mariann. Persze szükséges hozzá némi kézügyesség, de azért nem olyan nagy ördögösség e technika elsajátítása. Igaz ami igaz, azért a bonyolultabb motívumok és formák elkészítése nem egyszerű, nem is mindenkinek sikerül megtanulni minden csínját-bínját, de sok gyakorlással és kitartással igazán szép eredményeket lehet elérni. Valójában itt is csak a fantázia és az ügyesség szabhat határt annak, hogy mi kerül az üvegre, aminek színe bármilyen lehet. Arra a kérdésre, hogy a felület megmunkálása közben törhet-e az üveg, azt válaszolta, hogy erre még nem volt példa. A leggyakoribb hiba, amit az ember elkövethet, az az, hogy elronja a mintát készítése közben, vagy elírja a szöveget, amit kérnek. Mert bizony a vásárral egybekötött rendezvényen nem is kevesen kértek névreszólo vagy egyedi mintás poharat. Egyre konvencionálisabbá váló világunkban tényleg kevés ilyen eredeti ajándékozzal találkozhat az ember, de mint a példa is igazolja, aki keres, az talál.

J. K.

Praktikus, természetes és szép

Biztos sokan hallottak már a nemezelésről, de talán nem tudja mindenki, hogy mi is az pontosan. Aki a hétvégén kilátogatott a VI. Szilvanapra, az előben is megismerkedhetett közelebbről ezzel az eljárással, aki pedig nem volt ott, annak itt az alkalom, hogy végre megtudja mit is takar ez a kifejezés. Ez bizony nem más, mint a gyapjú módszeres, idezém a szakértőjét: "vizes, szappanos kézzel történő elsimítgatása, felületének eldolgozása körkörös mozdulatokkal úgy, hogy közben a gyapjú összetömrödjön". Az így kapott anyagból pedig már azt készít az ember, amit szeretne. Akár kabátot, akár takarót vagy bábót, az már tényleg egyéni igény és szükség kérdése. Egy biztos. Aki ruhaneműt készít belőle, annak kicsi az esélye arra, hogy összeszedjen valami rossz náthát, mert ennek az anyagnak fő előnye, hogy jó melegen tart a hideg napokon is. Ami a tél közeledtével egyáltalán nem hátrány. Persze nem újkéletű találmány ez sem, hisz eleink előszeretettel használták öltözeikük elkészítésekor. Amellett, hogy meleg, tartós is, ami szintén az előnyös tulajdonságok sorát gyarapítja. És ez még mind semmi, mert bizony még színezni is lehet. A gyapjú kíván-

ság szerint festhető, minek következtében a kikeverhető színráncolatok bármelyikét el lehet érni, így még csak unalmasnak sem nevezhető. Lényeg a lényeg: ez az anyag nemcsak praktikus, de természetes is, ami kissé elműanyagiagosodott társadalmunkban különösen megszépítheti környezetünket vagy mindennapi viseletünket. És még egy jó hír a különökre is gondolva: nem mondható túl elterjedtetnek sem.

J. K.

DR. MOLITORISZ PÁL

Rendkívüli időjárási események, és különös természeti jelenségek a régi szarvasi sajtó tükrében 2. rész

Nincs unalmasabb a tegnapi újságnál, de egészen más a helyzet, ha a régi újság már több évtizedes. Az első szarvasi hetilap 1877-ben indult a Sípós Soma által szerkesztett Szarvasi Újsággal, s ezt követően közel háromnegyed évszázadon át Szarvasnak mindig volt hetilapja, általában több is, sőt néhány hónapig napilapot is kiadtak (1933) merész szerkesztők.

A régi szarvasi újságok évfolyamai nemcsak érdekes olvasmányok, de becses források a város történetének. A helyi sajtó kutatásának melléktermékeként most a rendkívüli időjárási eseményekről és különös természeti jelenségekről szóló cikkek, tudósításokból nyújtunk át egy csokrot az olvasónak.

Előzmény: RENDKÍVÜLI IDŐJÁRÁSI ESEMÉNYEK, ÉS KÜLÖNÖS TERMÉSZETI JELENSÉGEK A RÉGI SZARVASI SAJTÓ TÜKRÉBEN I. RÉSZ: Rendkívüli időjárási események I. (Szarvas és Vidéke Hetilap 37. szám)

1929. február 14-re virradó éjszaka –25 °C hideg köszöntött Szarvasra. Az őregek szerint 1860 óta nem volt ilyen hideg, a Holt-Körös fenéki befagyott, néha ágyulövesszerű dőrej kísérte, repedt meg a jég, látni engedve a száraz medret. Az Éle-Köröst is 60 cm vastag jég borította. Egész nap át erős északi szél tombolt, az utcákon alig jártak az emberek. A betonjárdákon újnyi repedések keletkeztek, a ligetben pedig hatalmas fák törzsei repedtek meg. Egyes járókelőknek a füle, másoknak a lába fagyott meg. A rendőrség és a csendőrség éjjelenként megerősített őrjáratokkal járta a várost és a tanyákat. Többek között *Matejszko Pál* 45 éves szarvasi lakost találták meg az egyik úton felíg megfagyva. Az elemi iskolában a nagy hideg miatt szünetet rendeltek el. Ez évben március utolsó napjában is hatalmas szélvihar tombolt a városban és környékén, keményeket döntött le, háztetőket rombolt szét az orkán. A nagy hideg az őszi búzavevésben is óriási károkat okozott, a vadállomány ügyszólván teljesen kipusztult, mert ahol a tanyák közt nem fogdosták össze az agyongémbereedett nyulakat és foglyokat, azok könnyű prédájuk lettek a kőbor kutyáknak.

1931. május 9-én délután hatalmas felhőszakadás öntötte el Szarvas egyes részeit. Míg Krakó és Betlehem esővel kevert jégeső alatt állott, addig a csabai út porzott a kocsi alatt. Pillanatok alatt hatalmas víztömeg zuhant a város egyes részeire. A mintegy másfél órán át tartó felhőszakadás a cigányváros jó részét elöntötte, s több putrit és házat összeomlással fenyegetett. A cigányok között riadalom támadt a szobákba nagy tömegbe ömlő víz láttán. A városi mérnöki hivatal mentőexpedíciót küldött a veszélyeztetett városrészbe. Több házból kilakoltatták a lakókat, a vizet a lehetőség szerint elvezették, illetve a mélyebben fekvő szobákból szivattyúkkal és vödörrel távolították el.

1931. augusztus 7-én évtizedek óta nem tapasztalt orkán hatalmas károkat okozott Szarvason. Az idősebb emberek szerint 1891-ben volt utoljára ehhez hasonló iféletidő, de ez még azt is felülmúlta. Már a kora délutáni órákban a 42 °C meleg szinte elviselhetetlenül nehezedett a városra. Négy óra felé sűrű fellegek tornyosultak fel a nyugati égbolton, s a kezdődő szélvihar elől a szabadban dolgozók az épületekbe menekültek, majd óriási ciklon száguldozott végig Békésszentandrás és Szarvas felett, a vihar útja a Pepi-kert és Halásztelek irányába haladt, a Peres is beleesett, s vonult el óriási sebességgel Endrőd felé. Dió és tyúktojás nagyságú jégdarabok hullottak rendkívüli erejű szél kíséretében.

A tornádószerű vihar felbecsülhetetlen károkat okozott. A Nyúl-zugban és Halászteken volt a legnagyobb a jégverés, a magherét és a maglucérnát 100 %-ig kicsépelte, a kukoricában 80 %-os, a gyümölcsösben 70 %-os, a szőlőben pedig 90 %-os kárt okozott. A nyúlzugi bolgárkertészeknek 100 %-os kára keletkezett, 8-10 kg-os dinnyeket darabokra vágott szét a tyúktojás nagyságú jég. A községi kertészetben a gyümölcsöt verte le a vihar, és a törzskönyvezett gyümölcsfák közül is sokat kitört. Az Erzsébet-liget és a Pepi-kert sírmas képet mutatott a vihar után, a fél méternél vastagabb átmérőjű fáknak egész seregét törte derékban ketté az orkán, s a lezuhanó faóriások a kisebb fákat is összetörték. Egy 20 méter magas fenyőt gyökereitől tépett ki a vihar, helyén mintegy gránáttól-cser, óriási gödör tátongott. A szántóföldeken lévő buzakereszteket szétszorta, az udvaron maradt csirkeket, kacsákat agyonverte, a mezőn a pacsirták szászámára estek áldozatul a viharok, s a nyulakat is súlyosan megsebesítette.

A ligetben a szél a villanypóznákat kitörte, a huzalokat meg rongálta. A szél erejére jellemző, hogy *Marinka Sándor* Pepi-kert melletti tanyáján egy megerhelte kocsit a szél lovastól együtt a Körösbe fordított, az egyik ló el is pusztult, s a bérés is csak nagy nehezen tudott kimenekülni a vízből. *Dr. Fishein Soma* ügyvéd há-

zának nagykapuját a szél ereje betörte, a reteszvasak kapcsait kitepte a gerendából, s a kapu alatt lévő kocsit pedig az udvar tulsó végére gurította.

A Zöldpázsiton nem maradt épen tető, de nagy volt a pusztítás a Krakóban is, a járdákat ledőlt kerítések borították. A szél a Színház és az Árvaház tetőzetét is megbontotta, a cserepeket leverte, keményeket döntött le, de jelentős kárt okozott a posta épületén, és az Újtemplom tornyát is megbolygatta. A jégeső égháborúval járt együtt, egy villám a sportteleppel szomszédos *Kraszkó* féle tanya udvarán felgyújtott egy szénakazlat.

1932-ben az újév erős hóviharral köszöntött be. Már szilveszter estején érkezett erős szélviharral Szarvasra a havazás, mely az újév reggelére már orkánra fajult, s nem szűnt meg egész napestig. Békés megyében hasonló havazásra, hófúvásra évtizedek óta nem volt példa. A hatalmas hótorlaszok miatt egy napig szünetelt a vonatközlekedés Szarvas és Orosz-háza között is. Újév napján a Mezőtúr felől érkező esti motoros vonat padozata felszakadt az alája torlódo nagy hótól. Az utak is járhatatlanok voltak, elakadtak az autóbuszok, sok autó kintrekedett az országyutakon. A vihar megrongálta a villanyvezetékeket is, így újév napján Szarvas sötétségben maradt. A nagy, szibériai jellegű hófúvás után már másnap eső kezdett esni, mely az utakon jégge

fégyva rendkívül veszélyessé tette a közlekedést.

1935. február 20-tól négy napos fagyhullám és hóvihar söpört végig Szarvason és környékén, az időjárás szintén a szibériai tőlől adott kóstitól. A nagy hófúvás a tanyákat megközelíthetetlené tette, a vonatok csak késéssel közlekedtek, az Öcsöd-Békéscsabai MAVART autóbúsjárat is beszüntette üzemét. A hideg egyre fokozódott, a Tessedik Sámuel Gazdasági Tanintézet meteorológiai állomása –30,8 °C, majd –31 °C hideget mért. Sok madár megfagyott a nagy hidegben, sok gyermeknek lefagyott a füle, megfagyott a lába.

Az 1935-ös év időjárása a tavábbiakban is katasztrófilus volt. Május 15-e körüli napokban a hét fokos hideg nagy károkat okozott. A szőlő mellett a dió is 100 %-os kárt szenvedett, de a legtöbb helyen barack-, szilva-, és alma-termésre sem lehetett számitani. Az akácok is megcsínylettek a fagyot. A fagyhullám a következő évi termésben is éreztette hatását. A szőlőlajdonosok között az a tévhit járta, hogy a fagy ellen vízzel lehet védekezni, s hatalmas kádadat raktak a szőlőskertek köré és a fák alá, azonban ez nem használt, mint ahogy nem használt a tűzrakás sem.

Szintén 1935-ben, augusztus 15-én hatalmas vihar vonult el Szarvas fölött. Az egyre fokozódó meleg ekkor érte el tetőfokát, s este kelve a déli ég félen sötét felhők tornyosultak, melyek pillanatok alatt az egész eget beborították. Vad szélvihar kerekedett, mely a városban kisebb-nagyobb károkat okozott. Nagyobb volt a kártétel Kákán, ahol több tanya tetejét sodorta el a heves szélrohám. A felhők közül vakító villámok cikáztak, s az egyik villám hatalmas dörgéssel belesaporta a halásztelek *Bolza* majorban lévő nagy szalmakazalba, mely olyan hatalmas lánggal égett, hogy a tűz fénye a felhőkön is visszatükrözött.

Az 1935. évi rossz időjárásnak a közvetlenül okozott károkon túl további súlyos következményei voltak. Az aszály okozta gyenge termés miatt mindenütt fele idő alatt elvégezték a betakarítást, aratást, cseplési munkákat. A kisebb gazdák egymással összefogva, családi alapon dolgoztak, a nagyobb birtokosok pedig aratógépeket állítottak be. A szarvasi határ, főleg Sirató-Bezina, Ezüstszőlő, Erpárt, Öszölő lakossága kenyér nélkül maradt, a más években bérként, illetve részként kapott 6-8 mázsa búza helyett csak 2-3 mázsát keresett. A nyomor kialakulásához hozzájárult, hogy a máskor szép termést hozó 500-1000 négyeszőgőlnyi kis földjeiken a májusi fagy okozott kárt, s amit a fagy meghagyott, azt a nagy szárazság pusztította el. A 6-8 gyermekes családok 120-200 pengő kerestek egy évben, s napi 35-56 fillérből tengettek életüket. Hízócseke is alig akadt az oláokban, húst heteken át nem ettek, zsírral nemigen főztek, a máskor népeledelnek számító tök és kukorica sem volt.

1942. február eleje napokig tartó havazással és erős széllel köszöntött Szarvasra. Február 10-én a felszaporodott hótömeg alatt több épület teteje beszakadt, így a *Schwartz*-féle pászka (macesz) gyár teteje, valamint az ortodox zsidó hitközség Kossuth utcai imaházának teteje, s itt a lezuhanó hó, tetőcserep, faanyag az épület falaiiban is károkat okozott. Az épületben nem tartózkodott senki, csak egy utcán arra haladó tanonchi sérült meg könnyebben.

(Másodközlés, a szerző hozzájárulásával, folytatjuk)